

שוקי פרידמן

וילה על צוק

האקלים התרבותי והפוליטי בארה"ב מערער על מקומם של היהודים בתוכה ועל יחסה לישראל. תמונת מצב וקריאה לעשייה מצידנו

ארה"ב

הפוליטיקה והחברה האמריקנית משתנות בשנים האחרונות באופן דרמטי. בגלל סגנון שלטונו המפלג של טראמפ, בגלל הקורונה, בגלל מצוקה של המיעוט האפרו-אמריקני שהתפרצה באחת, בגלל פוליטיקת הזהויות המכלה כל חלקה טובה, ארה"ב של היום היא שני מחנות פוליטיים עוינים, והאמצע מחוק.

הביטוי המובהק ביותר של המצב הזה הוא בפוליטיקה. אם בעבר הסכמות דו-מפלגתיות היו חזון נפרץ, היום שיתוף פעולה בין המפלגות נדיר והוא כמעט בגדר נס. המחנות חלוקים על הכול, ובהרבה מקרים זו מחלוקת לשם מחלוקת. אם הרפובליקנים, ודאי אם טראמפ, מכריזים על דבר שהוא שחור, הדמוקרטים יצהירו שהוא לבן.

אבל האי-הסכמות גולשות מגבעת הקפיטול לחברה כולה. כהדהוד של הפוליטיקה, וגם בגלל אופן פעולתן של הרשתות החברתיות, כל מחנה מתכנס לתוך עצמו. משכנע את עצמו בצדקת הדרך, ואטום לשמוע קולות מבחוץ. ביטוי אנקדוטלי אבל חד לפילוג הזה הוא במידת נכונותם הצונחת של אמריקנים, על פי סקרים, להתחתן עם מישהו מהמחנה האחר. מלחמת אזרחים של ממש אולי לא נראית באופק, אבל בכמה מדינות דרומיות

הקהילה היהודית בארה"ב, המונה בין 6 ל-7.5 מיליון יהודים (הפער, כי מיהו יהודי), היא עדיין וילה מפוארת, בנויה אבני גזית איתנות – אבל היא ניצבת על צוק המזדעזע תחת יסודותיה ומאיים לערעה, ובקירותיה כבר ניבעים סדקים.

במלאת שנה לממשלו של ביידן, ובין גלי הקורונה המטלטלים אותה, ארצות הברית שונה מאוד ממה שהייתה. שינויים אלה הם שיאם של תהליכים מתמשכים, אבל גם תוצאה של השנים האחרונות רוויות השנאה ההדדית בין שמאל-דמוקרטי לימין-רפובליקני. השינויים האלה, יחד עם שינויים מחריפים בקהילה היהודית, משפיעים באורח דרמטי על הקהילה היהודית החזקה והגדולה מחוץ לישראל.

יש לכך השפעה דרמטית לא פחות על מעמדה של מדינת ישראל בארה"ב. הוא עדיין איתן, אבל כיוון שהוא נשען בין היתר על אותה וילה שעל הצוק, וגם מסיבות נוספות, הוא הולך ומתערער. חלק מהתהליכים הללו הם למדינת ישראל "כוח עליון" שהיא צריכה להתחשב בו אבל ספק עם תוכל להשפיע עליו. על אחרים ניתן להשפיע, אבל הדבר דורש יכולת להקשיב לקולות היהודיים מעבר לאוקיינוס ולקחת אחריות, יחד עם הקהילה היהודית, על העתיד המשותף.

יש קולות הקוראים להיפרד מהפדרציה, כלומר להתנתק מארצות הברית.

הקהילה היהודית

היהודים בארה"ב הם עדיין קהילה גדולה, חזקה ומשפיעה מאוד. וילה מפוארת, מוארת ומושכת בעיני הרבה אמריקנים אחרים. העוצמה הפוליטית והכלכלית שלהם עודה רבה, ונוכחותם בפוליטיקה, בתקשורת, בשוק ההון ובתעשיית ההיי-טק ובתחומים נוספים גדולה לאין ערוך משיעורם באוכלוסייה. אבל השינויים בפוליטיקה ובחברה האמריקנית, כמו גם שינויים בתוך הקהילה, מציבים בפני יושבי הווילה הזו שלושה אתגרים גדולים: אתגר פוליטי, אתגר זהותי ואיום פיזי על אורח החיים היהודי.

האתגר הפוליטי: המערכת הפוליטית בארה"ב הפכה מטורללת. מימין, קולות של עליונות לבנה, שבעיניה כל מה שלא לבן ונוצרי הוא רע, כבר לא בלתי לגיטימיים. משמאל, תנועת Black Lives Matter (BLM), ההתנגדות לכל מי שהוא "פריבילג" ולכן מדכא, ותרבות הביטול, הופכים כל דיון ענייני לשיח זהויות שיש בו טובים-מסכנים, אפרו-אמריקנים או פלסטינים (Palestinian Lives Matter, PLM), ומולם רעים-לבנים עשירים, ובהם גם יהודים וישראל.

מציאות זו מערערת את הקהילה היהודית ואת יכולתה להמשיך ולהזדהות עם ישראל. רוב גדול של היהודים בארה"ב (71%) תומכים במפלגה הדמוקרטית, שתמיד הייתה "הדבר הנכון", הבון-טון החברתי. במשך עשרות שנים היהודים תרמו למפלגה והיוו חלק ממנה. ההקצנה של הפוליטיקה

האמריקנית מותירה את היהודים, גם ה"נכונים" והמתקדמים שבהם, עם פחות לגיטימציה ואהדה פוליטית מכפי שהיו להם בעבר.

הדילמה שלהם קשה: רובם פרוגרסיבים באמת ובתמים, ולעבור לימין, שגם הוא מקצין ובקצותיו המתרחבים שזורות נימות אנטישמיות, לא בא בחשבון מבחינתם. מצד שני, להצטרף לשמאל הקיצוני משמעו להנמיך את הזהות היהודית, לוותר על התמיכה בישראל ולהודות בעוולות שהם עצמם עשו לכאורה מתוך היותם לבנים, חזקים ועשירים יחסית. וזה בהנחה, מוטלת בספק, שמישהו בכלל רוצה אותם שם. התוצאה היא שהיהודים, עד לא מכבר מיעוט קטן אך משפיע ובוטח, חיים היום בחוסר ודאות. הפוליטיקה מימין ומשמאל מאיימת על מעמדם ולעיתים אפילו על יכולתם לחיות זקופי קומה באמריקה.

האתגר הזהותי: לעומת המציאות הישראלית, המוגבלת לאופק זהויות יהודיות בגיוון של מעבר חציה, מגוון הזהויות היהודיות בארה"ב הוא מניפה צבעונית של טמבור. זאת דווקא בשל התערותה, יש יאמרו התבוללותה, של הקהילה היהודית בחברה האמריקנית.

במשך שנות דור, הזרמים – רפורמים, קונסרבטיבים ואורתודוקסים – שלטו בכיפה. הזרמים הלא-אורתודוקסיים היו ועודם רוב מכריע בקהילה היהודית. ובכל זאת הדברים משתנים – בייחוד בדור הצעיר. שם המפה משתנה במהירות: רוב הצעירים היהודים הלא-אורתודוקסים "לא מזדהים" עם אף זרם (non denomination). המשמעות של האי-הזדהות הזו כפולה. חלק מהצעירים הללו,

ברכוכזי צעירים וברשתות חברתיות, כולם מנסים לשמר את הילדים בתוך האוהל היהודי. אבל כמו שזה נראה מהנתונים ומהחיים עצמם, ההצלחה מוגבלת מאוד. בשיחות איתם העוסקים בכך מודים שהם רחוקים מפיצוח האתגר.

האתגר הפיזי – אנטישמיות: האנטישמיות אינה זרה לאמריקה. בעשורים הראשונים של המאה הקודמת, ולמעשה עד לאחר השואה, היהודים שחיו בארה"ב סבלו מאנטישמיות בכל מעגלי החיים. השואה הכניסה את האמריקנים (ואת האירופים) להלם והצליחה להעלים ביטויי אנטישמיות לעשרות שנים. אבל השואה מתרחקת והאנטישמיות שבה לארה"ב ובגדול. בצל האירוע האנטישמי החמור על אדמת ארה"ב אי פעם, ההרג בקהילת עץ-החיים בפיטסבורג בשנת 2018, הנתונים מראים עלייה ניכרת באנטישמיות: במספר התקריות, ובגובה החשש של יהודים מפני אנטישמיות. 90% מהיהודים סבורים שהאנטישמיות היא בעיה בארה"ב. הביטוי לאיום הזה מוחשי מאוד: עד לפני ההרג האנטישמי בפיטסבורג, המראות המוכרים מאירופה של בתי-כנסת מבוצרים לא עלו על הדעת בארה"ב. המצב עדיין לא כה חמור, אבל בהרבה יותר בתי כנסת יש כיום אבטחה, וגם הרשויות פוקחות עין ערנית הרבה יותר, שבאה לידי ביטוי בנוכחות מחוץ למוסדות יהודיים בזמן תפילות ואירועים.

האנטישמיות החדשה הזאת דומה לאנטישמיות הישנה אבל גם שונה ממנה. ההיבט ה"מסורתי" שלה הוא האנטישמיות שמגיעה מימין – מצד ארגוני העליונות הלבנה, ששנאת יהודים היא לחם חוקם וסמלים נאציים מאפיינים אותם, ואשר

ששיעורו לא ברור, מפתחים זהות יהודית משל עצמם; ואף אם זהות זו עשויה להיות "מוזרה", היא תתקבל בחיבוק, שכן הגישה המקובלת על יהודי ארה"ב היא להכיל כמעט הכול; העיקר שתהיה זהות יהודית. אלא שחלק גדול אחר מן הצעירים מנוכר לזהותו היהודית. לפי סקר פיו (2021), כ-40% מהצעירים היהודים מגדירים את עצמם Jews of no religion, כלומר יהודים מבחינה תרבותית אבל לא דתית. לחלקם יש זיקה פרקטית ליהדות, אבל חלקם פשוט נטמעים בתרבות הרוב, וסביר שלילדיהם לא תהיה זיקה לעם היהודי.

הגורמים מגוונים, וכרגיל גם שנויים במחלוקת. האורתודוקסים מאשימים את הרפורמים שהפכו את הזהות היהודית למימית והסכינו עם התבוללות. אחרים מדברים על תהליך טבעי שהוא כמעט גזרת גורל למיעוט שחי בחברת רוב פתוחה. אבל מעבר לכל אלה, גם התהליכים הפוליטיים המתוארים כאן משפיעים: אם אתה נער בקמפוס של אחת מאוניברסיטאות ליגת הקיסוס, ורוצה להרגיש "נכון", אתה חייב לוותר לפחות על הזדהות עם ישראל. בחלק מהמקרים גם זה לא יספיק לך. אתה יהודי לבן ועשיר והשמאל פשוט שונא אותך. מכאן, הדרך לוותר על הזהות היהודית או החבאתה קצרה.

אתגר הזהות היהודית מטריד מאוד (!) את דור הביניים שמנהיג את הקהילה. בני דור זה מבינים שהווילה המפוארת שהם בנו אולי לא תוחרב מבחוח, אבל תיעזב על ידי חלק מיושביה, רבים מהם בניהם ובנותיהם. אינספור יוזמות, תוכניות וארגונים, הנתמכים בכסף רב, מופנים לחיזוק הזהות היהודית בקרב הצעירים. בקמפוסים,

מובילות את המגמה הזו בפוליטיקה. שורה של ארגונים עושים זאת ברחובות, והתוצאה היא שבעיני רבים בשמאל האמריקני ישראל היא היום הרע האולטימטיבי, והפתרון היחיד שהם צופים לו הוא הפסקת קיומה כמדינה יהודית.

ישראל והקהילה היהודית: החדשות הטובות הן שלגבי יהודים אמריקנים רבים, בפרט בני הדור המבוגר ודור הביניים, ואצל רוב גדול בקרב המנהיגות היהודית, ישראל היא עדיין רכיב זהות מרכזי. גם אם הם כועסים על מדיניותה הם עדיין חשים מחויבים למפעל הציוני, ומארגנים את זהותם היהודית גם סביבו. אך גם התמיכה של היהודים האלה לא מובנת מאליה. המדיניות ביו"ש כפי שהם מבינים אותה, חוסר הנכונות המתמשך להכיר בורמים הלא אורתודוקסיים, ביטול מתווה הכותל, הפניה לאוונגליסטים כבסיס תמיכה תוך ויתור משתמע על הקהילה היהודית – כל אלו נתפסו כפוגעים בעיני יהודים חמים, שישאלו חשובה להם. אלו אולי לא ייסוגו מהתמיכה בישראל, אבל חלק מהם עלולים להתייאש ממנה ולשדר למעגלים המקיפים אותם פחות מחויבות כלפיה.

אבל הבעיה הגדולה יותר של ישראל היא באובדן תמיכה אצל חלק מדור הביניים ובפרט בדור הצעיר. פחות ממחצית מהצעירים בני 18 עד 30 רואים בישראל חלק מרכזי בזהותם היהודית; ובקרב אותם 40 אחוז מן הצעירים הרואים עצמם יהודים ללא דת, רק לשליש ישראל חשובה. רבע מהיהודים בארה"ב סבורים שמדינת ישראל היא 'מדינת אפרטהייד'¹. הסיבות לשחיקה

מרשים עכשיו לעצמם להרים ראש ולהצהיר על שנאתם בגלוי. אבל בשנים האחרונות יש גם אנטישמיות אחרת, משמאל. היא מתחילה בדרך כלל משנאת מדינת ישראל ושליילת זכותה להתקיים, אך מזהה יהודים אוטומטית עם ישראל, ומפנה נגדם את אש השנאה. בשמאל האמריקני הרחוק, יהודים כבר אינם רצויים. בארגוני השמאל הקיצוני, בלי קשר לתחום העיסוק, לא מוכנים לשתף פעולה עם ארגונים יהודיים. במעוזי שמאל, כגון קמפוסים, ביטויי אנטישמיות כמו תלישת מזוזות וחילול תשמישי קדושה נפוצים הרבה יותר מבעבר. המציאות הרעה הזאת היא גם תמריץ נוסף ליהודים, בעיקר לצעירים, להתנער מיהדותם.

ארה"ב וישראל

ישראל והשמאל האמריקני המקצין: בגלל הפיצול וההקצנה, שחיקת המרכז, ההזדהות הישראלית עם טראמפ, המדיניות הישראלית ביהודה ושומרון ועוד, התמיכה הדו-מפלגתית בישראל הולכת ונשחקת. כך למשל, לעומת התמיכה הפוליטית הנחרצת שישראל קיבלה ב-2014, במבצע צוק איתן, משתי המפלגות, הנה במהלך מבצע 'שומר החומות' ישראל נתקלה, במקרה הטוב, בקול דממה דקה מהצד הדמוקרטי. אם היו התייחסויות הן היו תמיכה רפה או ביקורת חריפה מהצד השמאלי של המפלגה.

המגמה המסוכנת מבחינת ישראל היא בשמאל הקיצוני, שמתוך משקפי הזהויות שלו רואה את הפלסטינים כשחורים של המזרח התיכון ומבקש להגן עליהם מפני ישראל הלבנה, החזקה, הכובשת והמדכאת (וכך נטבע גם הביטוי PLM, המחליף את השחורים בפלסטינים). אלהאן עומר, אלכסנדריה אוקסיו-קורטו וראשידה טאליב

1. Ron Kampeas, "Poll finds a quarter of US Jews think Israel is 'apartheid state'", *Times of Israel*, 21.7.2021

היהודית המקומית.² הישראלים שהיגרו לארה"ב ראו בעיניים כלות איך הם מאבדים את ילדיהם ובוודאי את נכדיהם, ההופכים לאמריקנים חסרי שורשים.

הקמת המועצה הישראלית-אמריקנית (AIC) זקפה את קומתם של הישראלים בארה"ב. הם ממציאים את עצמם מחדש. כמו שיש מקסיקנים-אמריקנים, הם אומרים, יש גם ישראלים אמריקנים. הארגון הזה מאפשר לישראלים החיים בארה"ב לשמר את הזהות הישראלית של ילדיהם, או לפחות לחשוף אותם אליה. היבט אחר, מרכזי לא פחות, שעליו מצהירים מנהיגי הקהילה הישראלית המתחדשת בארה"ב הוא הנכונות לתמוך בישראל משם. נכון, הם אומרים, ירדנו מהארץ, אבל עכשיו אנחנו כאן. אמריקנים-ישראלים פטריוטים. התוצאה היא הקמתה של קבוצת כוח חדשה, שיש לה יכולת להתגייס לטובת ישראל בשגרה ובעתות משבר, ואם תמשיך להתעצם, ייתכן שבעתיד גם תשפיע על הפוליטיקה האמריקנית.

ישראל ויהודי ארה"ב: הקשר בין הקהילה היהודית בארה"ב לישראל נשחק בשל המגמות לעיל, אבל גם מסיבות נוספות. אם בדורות הבוגרים יש משני צידי האוקיינוס משפחות השומרות על קשר, בדור הצעיר הקשרים האלו דלים. מי שמחזיקים את הקשר השוטף עם ישראל בקהילה היהודית הם ה-Jewish professionals, אותם עשרות אלפי יהודים שעובדים בארגונים יהודיים ומכהנים בהתנדבות בהנהלות של ארגונים קהילתיים וארציים. הללו בדרך כלל קשורים לישראל ותומכים בה ומנסים

בהזדהות עם ישראל קשורות גם למדיניות הישראלית ולאופן שבו מתחנכים יהודים, אבל גם בשינויים בחברה האמריקנית, כפי שראינו לעיל. כך, חלק מהצעירים מעדיפים להתכחש ליהדותם, או לכל הפחות לבדל את עצמם מישראל.

מתוך כך, קבוצה גדלה של יהודים מזדהה כאנטי-ציונית ושוללת את קיומה של ישראל כמדינה יהודית. הקבוצה הזאת עקפה משמאל את ארגון השמאל J-street (שהוא ציוני בבסיסו) והקימה ארגונים יהודיים ששוללים, במשתמע, את קיומה של המדינה היהודית, כמו Jewish Voice for Peace. המגמה עדיין שולית, אבל אלו שוליים מתרחבים ומטרידים מאוד. בזמן מבצע שומר החומות, כשטילים שוגרו לעבר תל-אביב, קבוצה גדולה של פרחי רבנות מסמינרים קונסרבטיבים ורפורמיים פרסמה מכתב שקרא לישראל להפסיק את פשעיה בעזה והתייחס לירי על תל-אביב ולפעילות של צה"ל ברצועה כעניין סימטרי. למה זה חמור? כי מי שיוביל את הקהילות האמריקניות מחר, הם פרחי הרבנות של היום. בשביל ישראל, ערוגת פרחי-הרבנים של היום היא שדה הקוצים של מחר.

ישראלים-אמריקנים: גודלה המדויק של הקהילה הזאת לא ברור, אבל אפשר להניח בביטחון שיש לפחות 800 אלף ישראלים חיים (לצערי) בארה"ב. במשך שנים ארוכות, גם בגלל היחס בישראל ליהודים, הישראלים האלה חיו שפופי קומה וחסרי זהות ייחודית. הקהילה היהודית בארה"ב לא קיבלה אותם בזרועות פתוחות, וחלופה לא הייתה. התוצאה הייתה אובדן זהות מהיר: בקרב בני הישראלים הללו, נישואים בין-דתיים נעשו נפוצים אפילו מאלה שבקהילה

2. יניב פוהורילס, "הישראלים בחו"ל מתבוללים יותר מיהודי התפוצות", Ynet, 19.3.2017.

להנחיל את התמיכה הזו לבני קהילותיהם, לא תמיד בהצלחה.

גם מהצד הישראלי אין, למרבה הצער, די מודעות, נכונות ופעולה לשימור הקשר עם יהודי ארה"ב. מעבר לשאלות המדיניות ולהיבטים הפוליטיים, לדידו של הישראלי הממוצע יהודים בעולם הם שמועה רחוקה, אנשים שלא רלבנטיים לחיי היומיום שלו. אחים? משפחה? אולי בסיסמאות של פוליטיקאים.

עמיד משותף הוא בחירה וכורח

אפשר להעריך, בלי לגרוע מכבודן של הקהילות היהודיות ברחבי התפוצות, שגם במאה השנים הבאות ישראל והקהילה היהודית בארה"ב ימשיכו להיות לבו של העם היהודי. כדי לאפשר את שגשוגו של העם היהודי ואת שגשוגה של מדינת ישראל חייבים להיות קשרים איתנים ורבי ממדים בין הקהילות הללו. המציאות המשתנה בארה"ב, מחוץ לקהילה היהודית ובתוכה, והאדמה המתערערת מתחת לווילה המפוארת, מחייבות שינוי דרסטי. הציבור והרשויות בישראל מוכרחים להכיר יותר את יהדות ארה"ב ואת חשיבות הקשרים איתה, ולהתחשב בקהילה הזו גם בעת עיצוב מדיניות כאן.

שינוי ציבורי: כל עוד הישראלי הממוצע יחשוב על יהודים מחוץ לישראל כחיים אפשריים על המאדים, ולא יבין שיש להם כיהודים וכקהילה קשר אליו ולחיו, המציאות לא תשתנה. ממילא, הדבר החשוב ביותר, שהעוסקים בתחום כבר מפנימים במידה זו או אחרת, הוא להנכיח במודעות הציבורית הישראלית את המשמעות של היותנו עם אחד החי בקהילות נפרדות.

אפשר לבסס את ההסברה הזו בטיעונים ערכיים. קל יותר אולי לעשות זאת בטיעונים תועלתניים, אבל ברור שבלי נכונות של דעת הקהל בישראל להפנים את חשיבות הקשר הזה, כל שינוי אחר, מדיניוטי או כלכלי, לא יכון.

שינוי פוליטי: הדרג הפוליטי הנבחר בישראל חייב להבין בעצמו את המרכזיות של הקשר עם יהודי ארה"ב. חלק מהנבחרים בישראל כבר הגיעו להבנה זו. לחלקם האחר צריך לעזור להגיע אליה.

הבנת האתגרים בארה"ב ומענה מישראל: חלק מהשינויים והאתגרים הניצבים בפני הקהילה היהודית בארה"ב הם בבחינת כוח עליון ובהם למדינת ישראל אין יכולת השפעה. אבל בנושאים כמו זהות יהודית, חינוך יהודי, חיים יהודיים והבנה של המציאות בישראל, לישראל יש יכולת לסייע. למרות המחויבות המוצהרת לזהות יהודית בתפוצות בחוק הלאום, כיום ההשקעה הישראלית בתפוצות, ובכלל זה בתוכניות כמו 'תגלית' ו'מסע', עלובה. במספרים: רק משהו כמו 0.0008% (!) מתקציב המדינה. כדי להיות מסוגלת להשפיע על המגמות בארה"ב ישראל חייבת לשנות את התפיסה, וכפועל יוצא מכך, את ההשקעה בקהילה היהודית שם.

הבנת הערך הסגולי של קיומן של שתי קהילות: התפיסה הישראלית הרווחת רואה את ישראל כמרכז החיים היהודיים וכמוקד להתפתחות האינטלקטואלית של העם היהודי. המציאות, בוודאי זו שרואים לנגד עיניהם יהודי ארה"ב, שונה. גם שם יש חיי רוח יהודיים תוססים, לעיתים הרבה יותר מאלו הישראליים. לכן הזיקה בין הקהילות

והזעזועים האלו מגיעים גם אליה. חשיבותה של הקהילה היהודית בארה"ב לעם היהודי ולמדינת ישראל עצומה. לאחר שבעשורי שנות הקמתה של ישראל היא נשענה על תמיכתה המעשית של הקהילה היהודית בארה"ב, כעת תורה וחובתה של מדינת ישראל להיות שותפה לקהילה בארה"ב בהתמודדות עם אתגריה. זהו אינטרס ישראל-וייהודי מהמעלה הראשונה, אבל גם חובה יסודית מוסרית וערכית של ישראל כבית הלאומי של העם היהודי.

ומעגל הקבלה והנתינה לא יכולים להסתכם במשוואה של הקרנת זהות יהודית-ישראלית מישראל תמורת משאבים חומריים ופוליטיים מארה"ב. דרושה הבנה של ישראל ולישראלים יש הרבה לקבל מהחיים היהודיים העשירים שם.

*

הווילה על הצוק, הקהילה היהודית בארה"ב, עדיין מפוארת ומשקיפה על נוף רב הוד. אבל הצוק מזדעזע וגם הווילה אינה בוטחת כשהייתה. ישראל, אם תרצו, חיה גם בצילה,

ד"ר **שוקי פרידמן** הוא סגן נשיא המכון למדיניות העם היהודי ומרצה למשפטים במרכז האקדמי פרס. הדברים נכתבו בעקבות השתתפות במשלחת גשר-עמ"י-משרד-התפוצות להכרת הקהילות היהודיות בארה"ב.